

DIARI DE SESSIONS DEL PARLAMENT DE CATALUNYA

Sèrie P - Número 65 / III Legislatura / Cinquè període

Dijous, 7 de juny de 1990

Presidència del Molt Honorable
Sr. Joaquim Xicoy i Bassegoda

Sessió Plenària núm. 52

Primera reunió

SUMARI

La sessió s'obre a un quart de dotze del matí i un minut.

Debat general sobre l'acció política i de govern en relació amb la política territorial (Punt primer de l'ordre del dia.)

Exposició: H. Sr. Conseller de Política Territorial i Obres Públiques (p. 3098).

Introducció: política nacionalista i equilibri territorial (p. 3098).

El país: fets i tendències, des del punt de vista territorial (p. 3099).

Els principis bàsics de la política territorial del Govern de la Generalitat (p. 3100).

Els marcs generals de la política territorial de la Generalitat (p. 3102).

Els instruments legals (p. 3103).

L'acció reequilibradora dels governs de la Generalitat (1980-1990): els plans sectorials (p. 3104).

Les polítiques sectorials de foment de la política territorial (p. 3105).

Els projectes del Govern amb incidència important en l'equilibri territorial (p. 3109).

La sessió se suspèn a tres quarts d'una del migdia i sis minuts.

SESSIÓ PLENÀRIA Núm. 52.1

La sessió s'obre un quart de dotze del matí i un minut. Presideix el M. H. Sr. President del Parlament, acompanyat de l'I. Sr. Vice-president Primer, dels I. Srs. Secretaris Primer i Segon i de la I. Sra. Secretària Quarta. Assisteixen la Mesa l'Oficial Major i la lletrada Sra. Andreu.

Al banc del Govern seuen els H. Srs. Consellers d'Economia i Finances, d'Ensenyament, de Cultura, de Política Territorial i Obres Públiques, de Treball, de Justícia, d'Indústria i Energia i de Comerç, Consum i Turisme.

Ordre del dia

1. Debat general sobre l'acció política i de govern en relació amb la política territorial.

2. Debat i votació del Dictamen de la Comissió de Política Cultural sobre el Projecte de Llei de Creació de la Universitat Pompeu Fabra i de les esmenes reservades.

3. Debat i votació del Dictamen de la Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana sobre el Projecte de Llei de l'Acció Negatòria, les Immissions, les Servituds i les Relacions de Veïnatge i de les esmenes reservades.

4. Debat i votació del Dictamen de la Comissió de Política Social sobre el Projecte de Llei d'Ordenació Sanitària a Catalunya i de les esmenes reservades.

5. Elecció d'una terna de juristes de reconegut prestigi que correspon de proposar al Parlament per a proveir una plaça de Magistrat de la Sala del Civil i del Penal al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.

6. Interpellació al Consell Executiu sobre la política general de desenvolupament i gestió per a protegir els espais naturals afectats per les activitats extractives.

7. Interpellació al Consell Executiu sobre l'aplicació del Projecte de Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu al sistema educatiu català.

8. Interpellació al Consell Executiu sobre la política pesquera.

9. Interpellació al Consell Executiu sobre la política d'investigació científica.

10. Interpellació al Consell Executiu sobre la progressiva implantació a Catalunya de la reforma educativa.

11. Interpellació al Consell Executiu sobre els ingressos públics i el rendiment dels impostos cedits.

12. Interpellació al Consell Executiu sobre la universalització dels serveis de la Seguretat Social.

13. Interpellació al Consell Executiu sobre la política de biblioteques.

14. Moció subsegüent a les interpellacions al Consell Executiu sobre la Política General de Promoció Turística, sobre la Política de Conversió Turística, i sobre la Política de Turisme.

15. Moció subsegüent a la interpellació al Consell Executiu sobre l'Aplicació de la Llei 2/1982, de Protecció de la Zona Volcànica de la Garrotxa.

16. Moció subsegüent a la interpellació al Consell Executiu sobre la Política de Presons.

17. Moció subsegüent a la interpellació al Consell Executiu sobre els Complexos Urbanístics Esportius.

18. Moció subsegüent a la interpellació al Consell Executiu

sobre la Política de les Indústries Extractives i Minería.

19. Preguntes amb resposta oral.

El Sr. PRESIDENT: Comença la sessió.

D'acord amb l'article 133.5 del Reglament, ha estat dreçada la llista ordenada de les preguntes que s'han presentat per ser respostes oralment en el Ple, i també el nom dels diputats que les han formulat. Aquesta llista ha estat distribuïda a les il·lustres senyores diputades i als il·lustres senyors diputats, per la qual cosa prega la Presidència que se l'eximeixi de la seva lectura. Al mateix temps, s'anuncia que les esmentades preguntes seran substanciades el dia 13, dimecres, a dos quarts de cinc de la tarda.

Passem a l'ordre del dia. El primer punt de l'ordre del dia és el debat general sobre l'acció política i de govern en relació amb la política territorial, a sol·licitud d'una quarta part dels membres de la Cambra, del Grup Socialista. Per part del Consell Executiu, té la paraula l'Honorable Conseller de Política Territorial i Obres Públiques, senyor Joaquim Molins.

**Debat general sobre l'acció política
i de govern en relació amb la
política territorial**

El Sr. CONSELLER DE POLÍTICA TERRITORIAL I OBRES PÚBLIQUES (Joaquim Molins): Molt Honorable senyor President, senyores i senyors diputats... Em dona, senyor President, la paraula per substanciar, en nom del Govern, i d'acord amb allò que preveu l'article 125 del Reglament de la Cambra, el debat general sobre política territorial, sol·licitat per una quarta part dels membres de la Cambra, del Grup Socialista, el dia 13 de febrer d'enguany. Els mateixos dies, tres grups parlamentaris —Popular, d'Iniciativa per Catalunya i Mixt— sol·licitaven quelcom de semblant: un debat general sobre l'acció del Govern en relació amb la política territorial, «atesa» —deien aquests grups— «la necessitat de disposar d'un pla territorial de Catalunya que defineixi objectius i criteris i que estableixi el conjunt de polítiques, fixant instruments per portar-les a terme».

És aquesta, senyor President, certament, la primera vegada que un debat d'aquesta naturalesa té lloc, la primera vegada que té lloc d'acord amb aquest procediment reglamentari i a petició de diversos grups de l'oposició. Però no és, certament, la primera vegada que en aquest Parlament es parla de política territorial. Efectivament, al marge dels debats específics duts a terme amb motiu de la discussió parlamentària del Projecte de Llei del Pla Territorial General de Catalunya, la política territorial del Govern de la Generalitat ha estat portada a aquesta tribuna pel mateix Molt Honorable senyor President de la Generalitat en tots i cada un dels debats de política general celebrats en aquest Parlament des de 1980 —és a dir, deu vegades, ja— i en els tres debats d'investidura a què s'ha sotmès l'actual President —el 1980, el 1984 i el 1988. És a dir: sempre que el Molt Honorable senyor President de la Generalitat s'ha dirigit a aquest Parlament per tal d'explicar la política que el seu Govern anava a impulsar, durant l'any següent o al llarg de tota una legislatura, ha dedicat una bona part del seu discurs a explicar els seus objectius referents a la política territorial, és a dir, els objectius de la seva política sobre el territori.

I és normal que així hagi estat, perquè, si la política territorial tracta d'allò que cal fer sobre el territori per tal que aquest sigui al més equilibrat possible, és a dir, tracta que el territori funcioni de la forma més global i equilibrada possible, la política territorial serà sempre preocupació i ocupació de qualsevol govern de Convergència i Unió. Perquè, per a uns governs com els presidits pel Molt Honorable senyor Jordi Pujol, que són i es declaren, des del primer dia, com a governs nacionalistes, la cohesió del país, el sentiment nacional, o el sentiment de país, i la visió global són fonamentals. I, per tant, tindrà sempre com a objectiu, amb les seves pròpies paraules: «evitar tot allò que pot fer que algú se senti marginat o menystingut, fora de la comunitat»; tindrà sempre com a objectiu: «reforçar tot allò que relliga les individualitats, els grups, els sectors, els territoris que componen el país, per tal que no hi pateixin la cohesió interna i el sentit de pertinença, perquè no hi ha res tan preciós per a un país com la cohesió interna i el sentiment de pertinença a una mateixa comunitat».

Continuo amb afirmacions fetes pel senyor President: «Des d'una perspectiva nacional, la lluita pel progrés general de tot el país és una gran prioritat: que tothom se senti part del país i, per tant, que tothom se senti atès pel país és bàsic perquè realment hi hagi país». És per això que, des de 1980, el Govern de la Generalitat ha donat a una política territorial equilibradora una atenció preferent.

Feta aquesta breu —però no per breu menys important— introducció, permetin-me que divideixi la meua intervenció en sis grans apartats. Em referiré, en el primer, a una descripció des del punt de vista territorial del país que vàrem rebre, amb els seus aspectes positius, els seus dèficits i les seves tendències; em sembla imprescindible fer-ho, com a punt de partida, per emmarcar tota l'acció feta. En segon lloc —i a partir d'aquest punt de partida—, em referiré als que han estat i continuen essent els principis bàsics de la política territorial del Govern de la Generalitat. Seguidament, em referiré als marcs generals d'aquesta política, sobre la base de la política regional europea i de la política regional de l'Estat. Parlaré després dels instruments legals, fent referència, òbviament, a les lleis territorials, als plans sectorials, als plans comarcals de muntanya i, òbviament, també al Pla Territorial General i al Pla Territorial Parcial de la Regió I. Vistos aquests objectius, dedicaré la part final de la meua intervenció a la descripció de l'acció reequilibradora del Govern de la Generalitat en aquests deu anys de la seva existència, posant especial èmfasi en la continuïtat cap al futur d'aquesta política en els seus aspectes més rellevants.

El país que vàrem rebre: una molt bona descripció del país que vàrem rebre, és a dir, de quin era el país des del punt de vista de la seva realitat i de les seves tendències, podem trobar-la en la comunicació que el Govern de la Generalitat va fer arribar a aquest Parlament amb data 20 de febrer de 1981, en compliment d'una resolució del mateix Parlament, aprovada amb motiu del debat de política general d'octubre de 1980. Aquesta comunicació, publicada en el *Butlletí* número 22 d'aquest Parlament, amb data 2 de març del 81, conté les directrius i l'esquema del Pla Territorial de Catalunya. Els estalvio la lectura íntegra d'aquest document, però necessàriament cal fer la radiografia ràpida d'aquella situació, amb la descripció dels dèficits que contenia, per tal de poder valorar l'evolució posterior, sobre la base de les accions concretes dutes a terme pel

Govern de la Generalitat o per altres agents, públics o privats.

Els desequilibris entre zones: el primer fet que destacava l'esmentat document de 1981, respecte de l'estructura territorial de Catalunya, era la gran concentració de població i d'activitats a l'àrea de Barcelona, entesa aquesta en sentit ampli, com a Regió I de la divisió territorial del 1936. En aquesta regió es concentrava i es concentra gairebé el 70% de la població de Catalunya. La tendència a créixer més ràpidament que la resta de Catalunya i, per tant, a allotjar un percentatge creixent de la població catalana ve molt de lluny: dintre d'aquest segle, concretament del 1900 al 1979, el Barcelonès ha passat d'agrupar el 29% de la població a agrupar-ne el 43,35%; això ha estat possible, en gran part, pel gran creixement de la immigració i per la gran oferta de llocs de treball a la ciutat de Barcelona pròpiament dita i a les ciutats de la seva àrea d'influència. Entre 1920 i 1979 Barcelona ciutat va tenir un creixement que va significar més que doblar la seva població, amb un creixement superior al milió d'habitants. Cal tenir present que del 1960 al 1975 els creixements relatius més elevats els assolien municipis de la perifèria de la conurbació: Castelldefels, Sant Andreu de la Barca, Sant Boi de Llobregat, Sant Joan Despí, Viladecans, Santa Coloma de Gramenet, Barberà del Vallès, Cerdanyola, Ripollet, Montornès del Vallès i Parets del Vallès, que superaren el 10% anual de creixement, com a mitjana.

A més de la zona de Barcelona, cal considerar com a zona de concentració, encara que amb característiques molt diferents, la zona de Tarragona: ambdós són els territoris que constituïen pols d'atracció del trànsit de tota mena; tenien una densitat alta de població, alts nivells d'immigració i de creixement demogràfic i un baix grau d'envelliment.

Pel que fa a la zona costanera, la major part del litoral català ha tingut un dinamisme caracteritzat per l'impacte de l'importantíssim fenomen turístic. De fet, el 1980 es concentraven en aquesta zona el 86% de les places hoteleres i el 70% del total d'establiments; també l'oferta de càmpings —unes 148.000 places— es concentrava bàsicament en aquesta zona.

Les zones deprimides, en canvi —com constava en el document esmentat—, tenien, en general, una accessibilitat a la xarxa viària molt deficient i, a la vegada, una manca important de recursos naturals: amb més del 50% de la població agrària, aquestes zones tenien una baixa densitat de població i un grau d'envelliment molt fort. Els nuclis de població importants eren també reduïts i presentaven augments de població per sota del seu propi creixement vegetatiu; es definien per un pes fonamental dels sectors primari i comercial. Aquestes zones representaven el 2,5 de la població de Catalunya, per un 21% de la seva superfície.

Les zones d'estancament industrial, d'altra banda, es caracteritzaven per una accessibilitat no gaire bona, amb densitats de població relativament baixes i un cert grau d'estancament demogràfic. Tenien un cert nivell d'industrialització, però uns sectors en crisi des de feia anys. Hi vivia un 2%, aproximadament, de la població de Catalunya i ocupaven una superfície del 7,5% del total. Els nuclis de població importants eren escassos, però mantenien creixements per sobre del vegetatiu.

A les zones de muntanya, caracteritzades per una altitud i una diversitat del relleu superiors a les de la mitjana del territori, l'accessibilitat de la xarxa viària principal era dolenta. La dinàmica demogràfica mostrava aquí una població molt baixa i

un envelliment important, amb nuclis de població importants escassos, i la població d'aquesta zona representava un 1% de la població total de Catalunya i el territori un 19,5% de la superfície total.

El perill que resumeix els problemes esmentats abans, i que estava implícit en l'estructura territorial heretada, és l'esqueixament del país entre territoris econòmicament dinàmics i amb activitats diversificades i territoris estàndards o regressius, freqüentment amb una estructura econòmica molt centrada en l'agricultura. En els territoris dinàmics i concentrats, la qualitat de vida tendia a disminuir, per una excessiva concentració de persones i activitats, mentre que d'altres territoris podien quedar al marge de les grans tendències de creixement.

L'estructura de les comunicacions reflectia aquest perill. Tradicionalment, les inversions en infraestructura viària a Catalunya s'havien dedicat de manera gairebé exclusiva a cobrir dèficits punyents —desdoblament d'una via quan la intensitat del trànsit exigia, per la seva congestió, aquesta ampliació; execució d'una variant quan la travessa d'una població havia ocasionat gran nombre d'accidents, etcètera—, més que establir un determinat model territorial planejat prèviament.

S'havia mensytingut així l'efecte estructurant dels eixos viaris com a cristallitzadors d'activitat a llur entorn, i havien estat reduïts a simples infraestructures d'acompanyament, de seguiment d'implantacions preexistents. Això havia conduït a una xarxa d'estructures radiocèntrica, polaritzada al voltant de Barcelona i de la seva àrea metropolitana.

La xarxa mancava així mateix de la jerarquització que fóra necessària per tal de diferenciar el funcionament dels tipus de trànsit, bo i establint malles tancades primàries i secundàries degudament interconnectades. El radiocentrisme esmentat abans es corresponia amb una densitat molt més baixa de la xarxa a la zona interior de Catalunya, que es traduïa en l'enclavament d'algunes comarques situades en un cul-de-sac, en la manca de connexions entre comarques veïnes i en la marginació d'algunes àrees respecte als canals bàsics de moviment. Moltes vies de la xarxa bàsica que travessaven encara nuclis de població requerien l'execució d'una variant, o un tractament especial de la travessa, mentre que alguns nuclis de població no disposaven encara de l'accés rodat en bones condicions en tot temps.

Un altre aspecte que mostra la tendència a l'esqueixament del país eren les tendències de localització de l'activitat industrial, amb la progressiva industrialització de les comarques properes al Barcelonès, en allò que s'ha conegut com a creixement amb taca d'oli. Aquest procés té lloc primordialment en el període 70-75, una vegada el nucli barceloní va arribar a la seva saturació.

Anem ara a veure quines són, o quines eren, les tendències espontànies i la seva difícil correcció. En primer lloc, cal fer esment d'una qüestió que sempre ha estat objecte de debat entre nosaltres, quan la política territorial ha estat tractada: quines són i quines haurien de ser les grans tendències de distribució de la població i de les activitats en el territori? Quin paper ha de jugar la regió metropolitana de Barcelona, que compta amb una població que representava el 69%, l'any 81, del total de la població catalana? Quin paper han de jugar la resta dels territoris? Aquestes preguntes han partit tradicionalment —recordem, per exemple, les constatacions del Congrés de Cultura Catalana—

d'una certa preocupació enfront de la macrocefàlia barcelonina. Anem cap a una Catalunya-ciutat o cap a una Catalunya d'una sola ciutat? És necessari recordar-ho per tenir ben present que les tendències de la distribució de la població i de les activitats sobre el territori no és quelcom que es pugui manipular amb facilitat. Però quines han estat, concretament, aquestes tendències? Quines seran previsiblement en el futur? Què es pot fer respecte a això?

De forma global, les tendències del passat es poden resumir de la següent manera: del 1900 al 1981 la població catalana es multiplica per tres; al mateix temps la població de la regió metropolitana es multiplica per 5,1 i la població de la resta de Catalunya es multiplica per 1,6. Com a conseqüència, la regió metropolitana, que tenia l'any 1900 el 40,9% de la població total, passa a tenir, com diem, l'any 81, el 69%.

Hem de pensar que en el futur aquestes tendències es mantindran? Crec indubtable que, cas de seguir la seva inèrcia natural, no tan sols es mantindrien, sinó que s'aprofundiria en aquesta gran polaritat —el fet i la tendència formen part molt arreladament de la situació—, però també crec molt fermament que aquesta constatació és un primer pas fonamental per endegar una política amb voluntat que busqui un millor equilibri territorial en benefici de tot el territori.

A la descripció feta del procés que vàrem rebre cal afegir un fenomen d'importància cabdal: la persistència de la crisi econòmica que, iniciada el 1974, havia de durar fins al 1985. Aquest fet, amb l'aparició de necessitats urgents en les zones ja industrialitzades per tal d'evitar el seu esfondrament, ha condicionat fortament la política fins ara practicada, afegint-hi dificultats i limitant la seva eficàcia. En l'esmentat document presentat pel Govern el 1981, aprovat per resolució del Parlament, es deia textualment: «Hem de ser conscients, però, que les circumstàncies presents de crisi econòmica introdueixen dificultats greus per a una reorientació del model territorial. El creixement econòmic, en ser molt petit, introdueix una rigidesa suplementària molt important. Per exemple, la manca relativa de creació d'empreses treu moltes possibilitats d'orientar-les cap a noves localitzacions; la generació d'atur en zones molt concentrades ens situa enfront de la necessitat immediata d'orientar inversions cap a aquestes zones, en parcial contradicció amb els objectius generals d'equilibri; l'assignació de pressupostos públics, que no poden augmentar fàcilment, pot quedar exhaurida en el cobriment dels dèficits d'equipaments en les zones més concentrades» —fins aquí, el text del document.

Inicio ara, senyor President, senyores i senyors diputats, la tercera part de la intervenció, parlant de l'acció reequilibradora, dels principis bàsics de la política territorial del Govern de la Generalitat.

La preocupació per l'equilibri territorial no és una part més de la política de la Generalitat, sinó un enfocament a través del qual es dissenyen i executen totes les polítiques de la Generalitat. És una preocupació essencial, els principis de la qual es tradueixen en tot el conjunt de l'obra del Govern. Crec que és bo, doncs, en ocasió d'aquest debat, presentar ara la relació dels principis bàsics d'aquesta política territorial, practicada amb intensitat i decidida voluntat política des de 1980.

Primer principi: la cobertura dels dèficits com a primera acció de reequilibrament. Aquest és un primer principi tant des d'un punt de vista conceptual com des d'un punt de vista crono-

lògic. La realitat que vàrem rebre no permet, en efecte, passar directament al desenvolupament de les noves potencialitats. Es parteix d'una situació on hi ha dèficits punyents en totes les zones, i en molts casos d'una manera molt especial en les zones ja desenvolupades; dèficits punyents de tots els ordres: ensenyament, protecció de la natura, carreteres, sanitat, urbanisme... Per això en moltes ocasions les actuacions que el Govern ha emprès, especialment en els tres..., en els primers anys de la seva tasca, eren impulsats per la necessitat urgent de cobrir aquests dèficits.

Un exemple prou evident d'això era l'abastament d'aigua a zones deficitàries —recordem el cas del Camp de Tarragona el 1980. La situació per a algunes ciutats, com ara Reus, havia arribat a límits que no és exagerat qualificar d'insostenibles: la indústria es veia forçada a importar aigua d'Algecires i l'agricultura veia esgotar-se el subalvi. Enfront d'aquesta situació, es varen construir sis pous al terme municipal de Reus per cobrir el 40% de les seves necessitats: una actuació típicament urgent, dictada per una necessitat ineludible. Al mateix temps —parlem de 1981— es va començar a treballar en la confecció dels estatuts per a la constitució de l'ens que hauria de ser concessionari de l'aigua recuperada del canal esquerre de l'Ebre: aquest segon front, que avui ja ha arribat a resultats concrets, ja té molta més significació i envergadura —soluciona dèficits, certament, però són dèficits tan clau que el que es supera de fet és un coll d'ampolla del creixement, i del creixement equilibrat: és una mesura potenciadora de les comarques afectades, i reequilibradora, per tant, del territori.

El camp de l'urbanisme necessitava també actuacions urgents. Durant l'any 81 l'atenció es va centrar en els grans sistemes urbans de Catalunya, on es concentra la major part de la població i de les activitats econòmiques, industrials i de serveis. En total, es van aprovar durant l'any 81 cinquanta-un plans generals, tot iniciant una tasca que significava la regulació del creixement mitjançant l'efectiva aplicació de la Llei del Sòl i evitant l'anarquia pròpia de les situacions no regulades.

Els exemples d'actuacions d'urgent necessitat es podrien multiplicar: ensenyament, sanitat, carreteres... No cal insistir-hi, perquè és prou conegut, però sí que cal tenir present que aquest front ha significat un volum de recursos importants. Calia, però, fer un gran esforç progressiu per passar de cobrir dèficits a una acció reequilibradora que superés aquestes tendències espontànies que abans esmentàvem.

Segon principi: el concepte de país com a conjunt de totes les comarques. Si a l'inici de la meua intervenció els deia que per a un govern nacionalista la cohesió del país, el sentiment nacional i la visió global són fonamentals, no els haurà de ser estrany que afirmi que en l'acció reequilibradora d'aquests governs tot el territori compta. És a dir, un principi bàsic de la nostra acció ha estat la voluntat de tenir cura del procés de desenvolupament de totes i cadascuna de les parts del territori.

És ben clar que en el conjunt de Catalunya es troben zones que per la seva situació, per la seva morfologia, per la seva geologia, per les seves mancances en recursos bàsics, etcètera, tenen el seu desenvolupament molt més difícil que d'altres. És ben cert que aquests condicionants de vegades són tan forts que marquen inexorablement el futur d'aquests territoris, que, incapços de superar-ho, pateixen una davallada de creació de riquesa que tard o d'hora es tradueix en abandó de la seva

població. En el cas de Catalunya, crec que això no serà així. I no serà així, en part, perquè el Govern —i estic segur que també aquest Parlament— té la voluntat política que això no sigui així, i està posant els mitjans necessaris perquè això no succeeixi. Però també és cert que aquesta voluntat política ve acompanyada del fet natural que totes les comarques de casa nostra, degudament tractades, acomboiades, ajudades, tenen prou condicions per sortir-se'n. Quedi clar, doncs, d'antuvi: a Catalunya no hi ha comarques a tancar; totes elles han de comptar —i compten— en l'acció reequilibradora, per tal com el conjunt, la globalitat del territori, és un dels nostres més grans actius.

Tercer principi: l'equilibri sectorial a totes les comarques. Aquest ha de ser un altre principi bàsic de l'acció reequilibradora de Catalunya. És ben cert que existeixen parts del nostre territori que per les seves característiques tenen una vocació més industrial; unes altres, més agrícoles; unes altres, probablement, més de serveis —més turístiques, per exemple. Però és també ben cert que el creixement del territori es produirà de forma més equilibrada si aconseguim que a tot arreu hi hagi de tot, és a dir que a tot arreu la riquesa no es creï només de la mà d'un sector —sigui aquest l'agrícola, l'industrial o el terciari—, sinó que, amb les limitacions que es vulgui, i com deia, a tot arreu existeixi de tot. Ja el 1980 el Molt Honorable senyor President recordava com és de difícil que una zona exclusivament agrícola, per moderns que siguin els seus conreus, pugui assolir els creixements que són normals en zones industrials o de serveis en moments de represa econòmica.

Un tercer principi bàsic, doncs, de la nostra acció reequilibradora: intentar, procurar, que a tot arreu hi hagi de tot, i posar òbviament els mitjans per assolir-ho. També aquí la voluntat política té l'ajut de la realitat física del territori: Catalunya és prou petita, els condicionants negatius prou febles i les condicions naturals prou flexibles per ajudar que aquest objectiu sigui possible d'assolir. En una conferència pronunciada el 22 d'abril del 1975, l'avui President senyor Jordi Pujol feia esment de la idea de Catalunya-ciutat i la qualificava d'esplèndida prefiguració del futur. Aquest ideal, de profundes arrels, explicitades ja pels noucentistes, implica que el fet urbà té una importància clau a Catalunya: és cert, ja que avui la població catalana resident a ciutat és un percentatge molt gran del total, si entenem per ciutat els nuclis de població que superen els 5.000 habitants.

Barcelona té un pes important en tots els ordres d'activitat i també un paper polític que ha estat volgut històricament per tot el país. Per això Barcelona ha aportat i aporta una gran capacitat de dinamització de la vida del país en tots els ordres. Però l'ideal de la Catalunya-ciutat implica molt especialment donar un pes fonamental a totes les comarques del país. Aquesta idea del paper fonamental de les comarques ha estat reiteradament explicitada per totes les actuacions del Govern de la Generalitat i del President Pujol: paper polític —el país no seria el país sense elles—, paper econòmic i paper cultural.

Cal, per tant, enfortir les possibilitats de totes les comarques. En el sentit que aquí utilitzem, l'ideal de la Catalunya-ciutat implica que voldríem que la totalitat del país funcionés com una ciutat. Això vol dir que existeixi proximitat entre tots els territoris, lligams i intercanvis, com succeeix a una ciutat en sentit estricte. En aquesta situació també es produeix una saludable barreja d'activitats econòmiques i de cultures, de forma

que els territoris no es centren en una sola especialitat.

Cal dir que, malgrat els desequilibris, aquesta voluntat forma part consubstancial de la tradició del país. L'estructura econòmica de les nostres comarques gairebé sempre té una diversificació entre agricultura, indústria i serveis. És una tendència que hem d'afavorir, aplicant conceptes com el de la industrialització difosa i l'aprofitament dels recursos turístics. Partim d'un fet important, que explicita que és tret cabdal del tarannà del país i que cal potenciar enfront de la inèrcia preponderant de la polarització cap a la Regió I.

Durant el període 1900-1981, la població de Girona capital, per exemple, es multiplica per 5,5; la de Tarragona capital es multiplica per 4,66; la de Lleida es multiplica per 4,98; és a dir, totes elles tenen un creixement molt superior al conjunt de Catalunya, que era d'un 3% i superior, fins i tot, en algun cas com és Girona o proper, al de la Regió I.

Altres ciutats han tingut també creixements significatius, encara que menors: Valls, amb un creixement d'un 1,5; Olot, amb un creixement del 3,1 per sobre de la mitjana; el Vendrell, 2,4; Igualada, 3,2, també per sobre de la mitjana, com Vilafranca, Sabadell, Figueres, Terrassa, òbviament, Balaguer, Vic... D'altra banda es pot parlar, en general, d'una bona vitalitat de les ciutats de més de 5.000 habitants. A principis de segle, el 45,5% vivia en ciutats de més de 5.000 habitants; al 1981 aquest percentatge passa a ser del 86% de la població, és a dir, el 86,6% de la població l'any 1981 viu en ciutats de més de 5.000 habitants. Mentre que la població de Catalunya s'ha multiplicat per 3, la població urbana s'ha multiplicat per 5,7. Aquestes dades propicien una reflexió: que, de molts factors que han influït en la distribució de la població sobre el territori, almenys un —un, però, de fonamental— no operarà ja en el mateix sentit: és el transvasament de població del sector agrícola a l'industrial i de serveis. D'aquests transvasaments s'han beneficiat les ciutats de més de 5.000 habitants, però no en la mateixa proporció, i aquesta proporció ha estat determinada per la capacitat d'oferir llocs de treball en la indústria i els serveis. La capacitat d'oferir llocs de treball per part de les diverses ciutats no té per què ser la mateixa que en el passat. La diversificació sectorial de les activitats i la disminució de les distàncies físiques fan que la creativitat econòmica estigui cada cop més estesa per tot el territori i no es centri principalment en poblacions de vella tradició industrial o amb altres avantatges diferencials. En qualsevol cas, sí que és cert que, independentment de les tendències espontànies, les accions del Govern estan enfocades, com hem dit, al desenvolupament de tot el territori. És a dir, afavorir per igual la creativitat i la capacitat econòmica. Però és important remarcar que tot sembla indicar que l'acció del Govern recolza, a més, en les noves tendències: diversificació sectorial, augment general del nivell de coneixements, abolició de la frontera entre món rural i món urbà, facilitat de comunicació, industrialització difosa, suport a zones relativament deprimides. El conjunt de factors espontanis i polítics fa esperar que, en el futur, tots els territoris, centrats en les seves ciutats, es vagin apropant al dinamisme mostrat per la Regió I o per Girona, per Lleida, per Tarragona i d'altres.

Quart principi: la creació difosa de benestar, amb l'objectiu d'igualtat real de tots els ciutadans. Si es pretén que el territori de Catalunya funcioni com un tot, que sigui un continu d'ordenats assentaments urbans, industrials, agrícoles, amb protecció

de la natura, etcètera, els nostres objectius de la política territorial han de pretendre la creació difosa del benestar.

De la descripció feta respecte al país que vàrem rebre han quedat prou paleses les grans diferències existents a Catalunya respecte al que podríem anomenar «qualitat de vida» entre uns territoris i d'altres, i també en l'interior d'un mateix territori. Per això el primer esforç del Govern de la Generalitat calia —i cal— adreçar-lo a procurar tot allò que forma part d'aquesta qualitat: l'ensenyament, la salut, la cultura, la protecció de la natura, els equipaments esportius, els culturals... A tot això em referiré a bastament en parlar de l'acció del Govern.

Principi cinquè: creació difosa de riquesa a través de l'impuls de sistemes de polaritats amb vida pròpia. Una de les línies de política territorial de més eficàcia ha de ser el reforçament de les polaritats exteriors a la Regió I, molt importants per reequilibrar el país. Ens referim a polaritats amb capacitat de vertebració, com la zona nord, amb el 7,52% del total de població el 1986, o la zona del Camp de Tarragona, amb el triangle Tarragona-Reus-Valls, amb el 8,31%, o les terres de l'Ebre, amb el 2,77, a la zona del Segrià, amb el 4,86, o a les planes intermèdies, amb el 5,72 de la població. Totes aquestes zones han d'expandir-se en el futur, tenen també una ubicació avantatjosa en molts aspectes, i la possibilitat d'assumir creixements, en termes absoluts, molt importants. És aconsellable, a llarg termini, que aquestes zones recullin una part important del creixement quantitatiu, i al mateix temps amb creixement qualitatiu. Reforçar aquestes grans polaritats, aquests sistemes amb grans polaritats, i enfortir els centres comarcals requereix un esforç intens, llarg i continuat, però és requisit indispensable per al reequilibri i la definició dels eixos de creixement del país.

Aquesta vertebració dels eixos de creixement requereix fonamentalment un esforç intens d'inversió pública, perfectament estructurat i programat en infraestructura viària, de transports, de comunicacions i de dotació de serveis. Cal vèncer l'orografia i l'aïllament de les diferents zones, fer-les totes accessibles i permeables, per fer-les igualment atractives per a la inversió i el desenvolupament. Podríem dir que es tracta d'aplanar el país, de fer-lo permeable i més ben intercomunicat.

Els marcs generals en la política territorial de la Generalitat: la política regional europea i la política regional de l'Estat. Les actuacions de l'Estat a Catalunya tenen importància i cal, per tant, prendre-les en consideració, i contemplar amb amplitud la política territorial. En conjunt, l'abast d'aquestes actuacions en termes de volum d'inversió depèn dels criteris de política regional aplicades al conjunt de l'Estat. En la mesura que ens afecten és convenient intentar saber quins són aquests criteris i si s'ajusten als que creiem raonables. Cal advertir, per cert, que aquesta indagació no és del tot fàcil. El primer que s'observa és que, durant els deu anys analitzats, els percentatges de participació de les diverses comunitats autònomes en el conjunt de la inversió civil real presenten, en la major part dels casos, un nivell d'elevada estabilitat, amb petites oscil·lacions en la pujada i en la baixada. Quina és la posició de Catalunya en termes percentuals? La inversió regionalitzada, a Catalunya, s'ha situat tots els anys —exclòs l'any 90— per sota d'un 10% del total regionalitzat, i la meitat dels anys, per sota del 7%. Percentatges que queden molt allunyats del 16% que representa la població catalana sobre l'espanyola, o del 19,5% que representa l'aportació de Catalunya al producte interior brut. Això ha com-

portat que la inversió per càpita a Catalunya s'hagi situat entre 1981 i 1988 sempre per sota del 50% de la inversió per càpita regionalitzada de la resta d'Espanya, en un mínim del 32% de la mitjana, l'any 88.

Tenen aquestes disparitats alguna lògica regional? Les proporcions entre les inversions per càpita a diverses regions tenen quelcom a veure amb les proporcions entre les rendes per càpita? De fet, les dades disponibles indiquen que no. Si comparem les inversions per càpita en les diverses comunitats autònomes i la renda per càpita d'aquestes mateixes comunitats autònomes, resulta el següent: existeix un conjunt de comunitats autònomes que superen la mitjana d'inversions per càpita dels deu anys considerats. Aquest conjunt de comunitats autònomes que estan per sobre de la mitjana està format per sis comunitats autònomes. D'aquestes sis, tan sols dues pertanyen al grup de les cinc comunitats autònomes amb menor renda per càpita de l'Estat: són Extremadura i Castella - la Manxa. Altres dues —Madrid i Aragó— es troben situades en el segon i el quart lloc del *ranking* de renda per càpita, respectivament.

Segon: existeix un conjunt de comunitats autònomes que tenen les inversions per càpita menors. D'aquestes, només Catalunya i Navarra se situen entre les cinc primeres amb una renda per càpita més elevada. De fet, Galícia, per exemple, també inclosa en aquest grup per sota de la mitjana, ocupa la quarta posició amb menor renda per habitant de l'Estat.

La conclusió clara que s'extreu és la que abans esmentava: no es veu quin criteri lògic i consistent podria portar a aquests resultats. Al contrari, el que es veu és que la política regional contradiu un principi bàsic de política regional: el principi segons el qual el volum relatiu de recursos que han de rebre els territoris ha de ser superior quan la seva renda per càpita és inferior, ja que en aquest cas estan especialment necessitats d'actuacions impulsores del creixement i de la qualitat de vida.

D'altra banda, tot i admetre que les inversions per càpita han de ser, en línies generals, inversament proporcionals a les rendes per càpita, quina ha de ser aquesta proporció o desproporció? Durant el període que analitzem, l'interval entre la comunitat autònoma amb més inversió per càpita i aquella que la té més reduïda ha augmentat. El 1981, la relació era d'1 a 3,7, i el 1990, desproporcionadament, l'11,1. Si s'exclouen els casos especials del País Basc i Navarra, aquesta diferència és menor, i ha passat d'1 a 3 fins a 1 a 3,9, amb un màxim d'una relació, entre la de més aportacions i la de menys, d'1 a 6,3 vegades.

Evidentment, el principi de reequilibri territorial, que vàlidament porta a la relació inversa entre inversions per càpita i renda per càpita, necessita de principis complementaris per fixar la quantia d'aquesta relació. La qüestió és prou important per ser sotmesa als debats polítics de l'amplitud que calgui i, en qualsevol cas, caldria posar remei a les incongruències amb què s'està aplicant el principi que he esmentat, el fet que regions amb rendes per càpita de les més altes rebin inversions per càpita de les més altes, i que regions amb rendes per càpita de les més baixes rebin inversions per càpita de les més baixes.

La política regional europea: al llarg de la dècada dels anys vuitanta han sorgit els nous instruments de política regional. Les raons d'aquesta aparició són diverses: des de la configuració institucional de l'Estat —anem a veure ara la política regional espanyola en el marc de la política regional de la Comunitat

Econòmica Europea—, des de la configuració, deia, institucional de l'Estat a partir de l'existència de les comunitats autònomes fins a l'ingrés d'Espanya en les comunitats europees el 1986.

Els principals instruments de la política regional espanyola són tres: el Fons de Compensació Interterritorial, el nou sistema d'incentius regionals, el Fons Europeu de Desenvolupament Regional —FEDER. Cal assenyalar dues coses: aquests tres instruments, el 1989 i el 1990 han entrat en un procés de reforma —el Fons de Compensació i el FEDER— o de reconsideració —els incentius regionals.

Dins de l'Estat espanyol, Catalunya no surt beneficiada pel Fons de Compensació ni pel FEDER, i, pel que fa als incentius regionals, no ha rebut res, malgrat que la Llei d'Incentius i el Reial Decret són d'aplicació a Catalunya i que la Generalitat ha insistit reiteradament davant el Govern central en aquest sentit.

La proposta de reforma del Fons de Compensació Interterritorial, aprovada pel Consejo de Política Fiscal y Financiera, se centra en els següents aspectes: el nombre de comunitats beneficiàries del Fons, que només seran les nou amb menys renda per càpita, la quantitat del Fons —que es redueix—, els criteris de repartiment i la creació d'una compensació transitòria per a aquelles comunitats autònomes que amb la reforma deixaran de rebre fons amb càrrec al Fons de Compensació Interterritorial.

Cal destacar que, d'acord amb aquests principis, Catalunya queda exclosa de la distribució del Fons, i en compensació rebrà l'anomenada «compensació transitòria» fins al 1991, en què s'haurà de renegociar tot el sistema de finançament autonòmic.

La reforma del FEDER s'inclou en el procés de reforma del conjunt de reforma dels fons estructurals en un sentit de coordinar-ne l'actuació per dedicar els fons en funció de l'acompliment de cada zona de cinc objectius fonamentals: cal fer esment que Catalunya ha quedat exclosa de l'objectiu número 1, que és el que concentra el 80% dels recursos del FEDER dedicats a fomentar el desenvolupament en les zones menys desenvolupades, de manera que només queda afectada parcialment pels objectius números 2 —declivi industrial— i 5b —zones rurals.

La reforma ha comportat la desvinculació entre el FEDER i el Fons de Compensació, acordada el novembre del 86, ja que el FEDER s'ha distribuït per comunitats autònomes sobre la base del marc comunitari de suport que, per a l'objectiu 2, que és el que ens afecta, prefixa la distribució entre les diferents administracions: 50% comunitats autònomes, 40% Administració central, i 10% Administració local, i entre els territoris.

En conclusió, podem dir que poca cosa podem esperar de la política regional, tant de l'espanyola com de l'europea, en suport de l'esforç financer en la política territorial de Catalunya. En la distribució de fons de la Comunitat Econòmica Europea només els territoris amb rendes per sota del 75% de la renda mitjana poden estar subjectes a aquestes subvencions de l'objectiu primer, d'equilibri territorial, i Catalunya està per sobre d'aquest 75% de la mitjana europea. Això, malgrat tot, no exigeix en cap cas que l'Estat dediqui a Catalunya la part que li pertoca de la inversió en les seves àrees competencials, on fins avui queda molt per sota de tots els *ratio* desitjables.

Un molt breu resum: els instruments legals. L'actuació del Govern de la Generalitat en benefici dels objectius de la seva política territorial i dins dels marcs més generals descrits, s'ha

dotat d'una sèrie d'instruments legals i d'importància capital per a la conceptualització, la institucionalització, la programació i l'execució de la política territorial.

Hem de fer esment, en primer lloc, de les lleis territorials de Catalunya aprovades per aquest Parlament, i que defineixen un nou model d'organització territorial del nostre país, amb la creació cabdal dels consells comarcals, la importància dels quals difícilment podríem sobreestimar i sobre el que ara no m'estendré.

En segon lloc hem de referir-nos —ja emmarcant l'actuació específica del Govern— als plans sectorials. La Llei de Política Territorial defineix els plans sectorials com a «plans dels departaments de la Generalitat que han de contenir una estimació dels recursos disponibles, de les necessitats i dels dèficits territorialitzats en el sector corresponent». També determina la Llei que els plans sectorials han de tenir com a àmbit d'aplicació tot el territori de Catalunya. Aquestes determinacions tan simples contenen l'essencial: es tracta de potenciar tot el territori, sigui en l'àmbit del que té una incidència directa en la qualitat de vida del ciutadà —ensenyament, sanitat, etcètera—, sigui en l'àmbit de les actuacions que han de portar una extensió del creixement per tot el territori —carreteres o aigua, per exemple.

En tercer lloc, estan demostrant ja la seva eficàcia els plans comarcals de muntanya previstos per la Llei d'Alta Muntanya; la seva missió és ser elaborats amb una gran participació dels consells comarcals de muntanya, de forma que les inversions i les actuacions corresponguin a les veritables prioritats d'aquests territoris. Des del punt de vista de la seva formulació, contenen una diagnosi que estudia exhaustivament els dèficits i les potencialitats de les comarques i un conjunt detallat de programes d'inversió dels diversos departaments de la Generalitat. En aquests moments estan ja aprovats set plans comarcals i els tres que resten seran aprovats properament per iniciar el seu període de vigència el 1991.

Els plans ja aprovats contenen inversions per un import total de 48.000 milions de pessetes al llarg dels cinc anys de vigència. La part més important es dedica a infraestructures —21.000 milions—, especialment carreteres, encara que l'atenció dels sectors productius representa també una inversió molt significativa —15.000 milions—, així com la dedicada al patrimoni natural —3.438 milions— i d'altres línies d'actuació.

La Llei de Política Territorial preveu el Pla territorial general i els plans territorials parcials. El Pla territorial general és un instrument més globalitzador i està destinat a formular i establir les grans línies d'actuació territorial que poden garantir, a llarg termini, l'equilibri territorial. El que la Llei demana és un pla que procuri l'extensió del creixement per tot el territori, que preservi el medi, que emprengui actuacions que frenin les tendències a la congestió i que recolzi en la vitalitat del sistema urbà català. Del seu estat d'elaboració i de les previsions respecte a la seva tramitació, en parlaré més endavant.

El Pla territorial parcial de la regió metropolitana, previst com a figura a la Llei de Política Territorial i també a les lleis d'ordenació del territori, ha de ser l'instrument per aplicar a la regió metropolitana els criteris precisos per aconseguir el creixement, principalment qualitatiu, que necessita, d'acord amb la dimensió assolida com a centre de gravetat de la població i activitats i d'acord amb la capitalitat de Barcelona.

Finalment, com a element decisiu de la instrumentació de la

política territorial, hem d'esmentar els plans urbanístics, on es recull ja, de forma precisa i determinada, els usos del sòl, l'edificabilitat i la creació d'infraestructures i equipaments precisos en els diferents assentaments.

Acció reequilibradora dels Governos de la Generalitat 1980-1990: els plans sectorials i la seva realització. La difusió del benestar: equipaments i serveis. Sanitat: l'apropament de l'atenció als usuaris de Catalunya. La política seguida pel Departament de Sanitat i Seguretat Social durant els últims deu anys s'ha caracteritzat per diferents factors, però, d'entre ells, cal assenyalar: l'esforç de descentralització, l'esforç per apropar l'atenció a l'usuari i l'esforç per desenvolupar una política d'equilibri comarcal.

El Pla de Reordenació Hospitalària: en la línia d'«optimitzar» la despesa hospitalària iniciada en el decurs dels últims anys a tots els països occidentals, va plantejar-se la realització d'aquest pla de reordenació hospitalària. Un dels problemes —no l'únic, però sí dels més importants— que varen motivar la realització d'aquest Pla fou l'existència d'importants desequilibris territorials i es pretenia, per tant, millorar l'assignació territorial dels serveis i la seva estructuració tecnològica fent més equitativa la distribució de la despesa sobre la base de la població. De tota l'obra política de la Generalitat, des del punt de vista sanitari en el període 80-90, la potenciació dels hospitals comarcals ha estat una de les accions fonamentals i més destacades.

Atenció primària de la salut. L'altre gran eix de la sanitat a Catalunya ha estat l'atenció primària de la salut. Durant aquests deu anys s'han fet esforços importants, sobretot a partir de 1985, amb el Decret de reforma de l'atenció primària de la salut per tal d'apropar la prevenció primària, l'atenció de primera línia i els programes de promoció de la salut a tota la població de Catalunya. La introducció del mateix Decret 84 de 1985, de reforma de l'atenció primària, ens sembla prou clara com per definir els seus objectius i en especial la seva vocació de territorialització.

És molt important fer notar que el Departament de Sanitat, en comarques especialment deprimides, no s'ha limitat a construir uns centres assistencials i dotar-los de mitjans, sinó que ha elaborat programes especials d'atenció integral per a tota la població. Aquest és el cas dels programes d'ALPIR, ALTEBRAT i, en el camp de la recerca epidemiològica i càrdio-vascular, del programa CRONICAT-MONICA.

El programa ALPIR té com a objectius la planificació i la coordinació de les diverses actuacions en matèria de sanitat a les comarques de la Vall d'Aran, l'Alt Urgell, el Pallars Sobirà, el Pallars Jussà, la Cerdanya i l'Alta Ribagorça. A nivell hospitalari ha significat la construcció d'un hospital de nivell A, trenta llits, a Vielha, l'Hospital Val d'Aran, en funcionament ja. La construcció d'un hospital de nivell A, 64 llits, a Tremp; hospital del Pallars en construcció en aquests moments. I el remodelatge i millores als hospitals de la Seu d'Urgell i Puigcerdà.

Quant a l'atenció primària, ha significat la constitució de l'Àrea Bàsica de Salut de l'Aran i de l'Àrea Bàsica de Salut del Pallars Sobirà. També el disseny de les àrees bàsiques de salut de la Pobla de Segur i el Pont de Suert, i la millora i la reforma dels consultoris locals, un pla pilot amb la unitat mòbil d'atenció primària per apropar-se a aquells nuclis de població més desatesos.

Quant a salut pública, la construcció del laboratori de la Seu d'Urgell i actuacions per millorar els abastaments i la cloració de les aigües de proveïment públic.

El programa ALTEBRAT. El primer pla pilot iniciat el 1981 i que ha tingut un especial ressò és l'anomenat programa ALTEBRAT, que engloba una àrea situada a la Terra Alta, la Ribera d'Ebre i el Priorat. Equipaments establerts a la proposta: sis centres d'assistència primària a les localitats de Móra d'Ebre, Batea, Flix, Gandesa, Falset i Móra la Nova i l'Hospital General de Móra d'Ebre, amb una capacitat de cent llits per donar servei a una població de 43.000 habitants i disposant dels serveis assistencials bàsics d'hospitalització, unitats de medicina interna, pediatria, cirurgia, ginecologia i obstetrícia, consultes externes i urgències.

El programa de control i prevenció de les malalties cròniques, CRONICAT, fou creat pel Departament amb la finalitat d'articular mesures de prevenció de les malalties cròniques a Catalunya. El programa s'aplica a una àrea geogràfica concreta: comarques del Bages, el Berguedà, el Solsonès, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental.

En el camp de l'ensenyament, l'obra de la Generalitat en centres d'ensenyament nous s'ha estès a trenta-sis comarques pel que fa a centres de nivells no universitaris. És a dir, s'ha construït algun centre nou a totes les comarques, excepte en aquelles que han disminuït la seva població o no l'han augmentada significativament, pel que fa a la població escolar. D'altra banda, en el mateix període s'han realitzat obres d'ampliació de centres a trenta-set comarques. Aquestes obres han permès, mitjançant la construcció de centres nous o ampliacions, l'augment de l'oferta amb 221.000 llocs escolars públics. D'aquests llocs escolars, 58.000 corresponen a la comarca del Barcelonès, 26.500 a la ciutat de Barcelona; a la comarca del Barcelonès s'ha construït el 26% dels nous llocs escolars, d'on es deriva la importància donada a l'equilibri territorial. Anàlogament, i si ens referim als centres nous i ampliat —730, en total i 116 a la comarca del Barcelonès—, observem que el percentatge és del 16%. En el mateix període s'han realitzat 2.045 obres de reforma i millora en centres docents públics de nivells no universitaris. D'aquests, 605 s'han realitzat a la comarca del Barcelonès, la qual cosa representa el 29,5 del total.

També cal destacar que durant els cursos 81-82 i 82-83 —els dos primers en què vàrem exercir les competències— es varen reobrir vint-i-una escoles de tretze comarques diferents, amb el que això comporta d'arrelament al propi municipi i a la pròpia comarca, i contra la pràctica duta a terme anteriorment pel Ministeri de Educació y Ciencia.

També caldria destacar el factor de reequilibri territorial que han comportat les zones escolars rurals, creades per facilitar la col·laboració entre les escoles, millorar-ne la qualitat d'ensenyament i superar l'aïllament de les escoles petites, situades en el medi rural. Se n'han construït ja quinze i estan a punt de construir-se'n quinze més. En la mateixa línia caldria destacar la implantació a tot el territori dels centres de recursos pedagògics o, en el seu cas, d'extensions i dels equips d'assessorament psicopedagògics.

Pel que fa a les universitats, cal destacar que la Generalitat ha creat setze centres i estudis nous o adscrits fora de la ciutat de Barcelona, la qual cosa ha representat la creació de 2.640 places de primer curs, mentre que s'han creat set centres d'estu-

dis a Barcelona, amb 1.265 places de primer curs; és a dir, la Generalitat, mitjançant l'exercici de les seves competències, ha fet que el 67% de les places de primer curs creades hagin estat fora de la ciutat de Barcelona. Pel que fa a centres, el 69,6% s'han creat fora de Barcelona.

D'altra banda, si en el curs 87-88 només el 34,7% dels estudiants universitaris de Catalunya ho feien fora de Barcelona, cal destacar que ara el 42,7% dels estudiants de primer curs de l'any 88-89 ho feien ja fora de Barcelona, fruit dels esforços de la Generalitat i de les universitats de tendir cap al reequilibri universitari del país.

Hi ha d'altres equipaments i serveis que resulten també essencials per difondre el benestar i les possibilitats del país en totes les seves comarques. És notòria la preocupació d'equilibri territorial del Govern de la Generalitat en l'endegament, per exemple, de les corresponents polítiques de creació i suport. Em refereixo, sobretot, als equipaments i activitats culturals, que han de facilitar la universalització de la cultura però que han d'enfortir la variada personalitat de les comarques catalanes, i també pel que fa als equipaments i activitats esportives on s'està dedicant un esforç important arreu del país, malgrat les necessitats d'atendre tots els compromisos olímpics.

La política d'habitatge: l'acció global en aquest sentit la podríem sintetitzar dient que la Generalitat ha construït directament 10.000 habitatges de titularitat pública i ha propiciat la construcció de 120.000 habitatges de protecció oficial, a més d'invertir 7.000 milions de pessetes en actuacions de rehabilitació de 20.000 altres habitatges en programes especials. En aquest sentit, la Direcció General d'Arquitectura i Habitatge ha actuat sobre quatre grans línies de treball: en primer lloc, millora de les condicions de vida en els àmbits geogràfics més densos, més mal estructurats i amb més dèficit d'allotjament; segonament, reequilibri dels continus urbans i de les àrees de població intermèdia per mitjà de la urbanització pública de sòl per a les construccions residencials en àmbits pre-seleccionats. En tercer lloc, preservació dels àmbits rurals que viuen processos de despoblació i d'empobriment progressiu. I, en quart lloc, introducció de rigor i exigències de qualitat constructiva en les zones on els processos de construcció massiva d'habitatges comporten desordre urbanístic, deficiències tècniques i degradació de l'ambient.

Caldria esmentar innombrables altres polítiques sectorials del Govern de la Generalitat on queda reflectida la constant preocupació de reequilibri territorial que les emprades en la difusió del benestar social, però només n'esmentaré dues més per la seva variada significació. Quant a justícia, per exemple, l'esforç que s'ha fet i que no sempre ha trobat correspondència en l'Administració central per millorar el mapa judicial de Catalunya. I, en segon terme, però de manera molt important, quant al marcat sentit d'equilibri territorial amb què s'ha emprès la nova política de benestar social i assistencial del Govern de la Generalitat.

Les infraestructures públiques com a condicionament, colls d'ampolla o com a desvetlladors de possibilitats d'equilibri. L'aigua: la disponibilitat d'aigua constitueix un dels condicionants bàsics de les possibilitats de desenvolupament de les nostres comarques; hi ha constituït un coll d'ampolla heretat, la solució del qual rep la més alta prioritat per part del Govern de la Generalitat. La política d'obres hidràuliques de la Generalitat

tendeix, per tant, a dotar les comarques dels serveis que, des del punt de vista hidràulic, són necessaris per al seu desenvolupament. És a dir que en cap comarca existeixi un fre per manca de serveis relacionats amb les obres hidràuliques i que es puguin posar en valor els recursos hidràulics naturals, a fi d'obtenir-ne el major rendiment, ja sigui econòmic com social i de valors naturals, ecològics o de lleure.

Molt abans que el gener del 1986 es transferissin els serveis hidràulics del Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo a la Generalitat, ja el 1982 es creà la Direcció General d'Obres Hidràuliques i encara abans, el 1981, es va publicar el marc per al Pla d'aigües de Catalunya, document que estudiava els recursos hidràulics i establia una línia d'actuació. El seu objectiu principal era assegurar que l'aigua estarà a l'abast, en quantitat suficient i en qualitat adequada, als diferents sectors i àrees demandants.

També el 1981 el Govern de la Generalitat va proposar —i el Govern va aprovar unànimement— la Llei 5/81, d'Evacuació i Tractament d'Aigües Residuals, que va donar lloc al Pla de Sanejament de Catalunya; els recursos hidràulics com a element bàsic en el desenvolupament de Catalunya preocupaven no solament pel que fa a la quantitat, sinó també a la qualitat.

La política d'obres hidràuliques de la Generalitat es fonamenta en quatre programes d'actuació: abastaments d'aigua en alta a municipis i comarques, infraestructura bàsica —regulació, defensa contra les riuades, endegament de rieres, etcètera—, regadius —projecte i execució de nous regadius i millora dels existents— i sanejament, mitjançant la Junta de Sanejament i d'acord amb el Pla per al finançament de les obres d'evacuació i tractament d'aigües residuals.

Abastament d'aigües «en alta». Un dels objectius de les obres d'abastament ha estat l'aportació de recursos a les poblacions que n'estaven mancades. Així, en aquest sentit, s'ha construït, des del 1982, gran quantitat de pous —una mitjana de trenta anualment— que han resolt els problemes de petites poblacions, al Priorat, a la Terra Alta, a l'Anoia, a l'Empordà, etcètera. Aquests pous, que han servit a la Generalitat com a pous experimentals per a augment dels coneixements de recursos subterranis a Catalunya, s'han fet amb la participació del 100% per part de la Generalitat, mentre que altres obres d'abastament, com canonades, dipòsits, etcètera, han tingut la participació dels ajuntaments beneficiaris, amb aportacions d'entre el 10 i el 50% del total.

El programa d'abastament d'aigua és en el que més s'ha incidit en el període 82-85, en què la Generalitat encara no tenia transferides les competències en obres hidràuliques i, per tant, disposava d'un pressupost molt minso en aquests sectors.

Infraestructura bàsica. Un dels problemes a afrontar per la Generalitat és el dèficit existent d'obres d'infraestructura en els rius de Catalunya, tant per a la regulació dels seus cabals com per a la defensa de riuades i d'endegament de rieres. Per fer cara al dèficit en aquest sector, durant la negociació del traspàs d'obres hidràuliques es va signar un conveni amb el Ministeri d'Obres Públiques i Urbanisme, pel qual es concertava l'execució, per compte de l'Administració de l'Estat, de grans obres d'infraestructura hidràulica pendents; entre elles, cal destacar l'endegament del Segre, a la Seu d'Urgell i a Lleida, les preses que s'estan realitzant, les preses de Rialb i la Llosa del Cavall, també iniciades, i la solució del tram final del Llobregat i del

Francolí, i la laminació d'avingudes de l'Onyar, a Girona.

Per altra part, s'ha dedicat un esforç important, dintre dels pressupostos a partir de 1986, a les inversions en millora de lleres i endegament de rieres, obres entre les quals cal destacar el col·lector d'Amadeu Torner, a l'Hospitalet de Llobregat, o el Pla de Negaments al Baix Llobregat.

Regadius: el programa de regadius contempla el projecte i execució de nous regadius i millora dels existents. El seu objectiu permet la valoració dels recursos hidràulics existents en determinades zones, aplicant-los a una productivitat que enriqueix les comarques beneficiades.

A nivell de redacció de projectes, els projectes més importants realitzats són els que afecten les conques del baix Ter, del marge dret del Francolí, de la zona Segarra-Garrigues, del canal Algerri-Balaguer i de les comarques del Baix Ebre, Montsià i la Terra Alta, com són els grans regadius Xerta-Sénia i Aldea-Camarles. Ho torno a dir: a nivell de redacció de projectes. Més endavant em referiré a la seva execució i posada en marxa.

Pel que fa a les obres de millora, cal destacar les que s'han fet als canals del delta de l'Ebre, al canal d'Urgell, al canal de Pinyana i moltes obres de petits i mitjans regadius a les comarques de Ponent.

Sanejament: la qualitat dels recursos hidràulics, com una millora d'un recurs escàs i imprescindible per al desenvolupament de cada comarca, fa que el Pla de Sanejament s'hagi estès, a partir de 1983, a totes les comarques de Catalunya, exceptuant algunes comarques especialment muntanyenques que, per la seva qualitat d'aigua i poca densitat de població, no requereixen fer l'esforç econòmic que representa el Pla de Sanejament.

Mitjançant la Junta de Sanejament, a finals de 1989 hi havia 5.865.000 habitants inclosos en els vuit plans zonals que en aquests moments estan en marxa, havent fet una inversió de 38.000 milions de pessetes, amb una inversió compromesa per al futur de 24.000 milions de pessetes i unes despeses d'exploració de 10.000 milions.

Dintre dels quatre programes indicats, existeixen projectes que, per la seva envergadura, incideixen d'una manera fonamental en la posada en valor dels recursos d'una comarca, en la revaloració de comarques deprimides o, fins i tot, en el manteniment d'uns objectius ja assolits i que necessiten estructures hidràuliques per a la seva continuïtat.

En l'abastament, cal destacar les xarxes d'àmbit plurimunicipal, que posen a l'abast recursos hidràulics més o menys llunyans i de difícil abast per a un sol municipi. Aquest és el cas de Costa Brava nord: Castelló d'Empúries, Roses, Cadaqués, Llançà, Port de la Selva —en execució—; Garraf-Penedès: Vilafranca, Vilanova, Sitges —en projecte—; Costa Brava centre: Sant Feliu, Platja d'Aro, Calonge —a punt de començar—; l'abastament a les Garrigues, a la Segarra, al Solsonès; l'abastament a la Terra Alta: Batea, Vilalba, la Pobla, la Fatarella, Gandesa. Com a esment especial, la portada d'aigües des dels canals de l'Ebre a la zona costanera de Tarragona, que ha solucionat el problema endèmic que afectava la població, el turisme, la indústria i, fins i tot, d'una manera directa, l'agricultura de la zona.

Cal destacar, quant a abastament, les obres que cal fer a les xarxes comarcals a l'entorn de Barcelona, que s'alimenten pel sistema Ter-Llobregat i que afecten el Maresme, els dos Vallès, l'àrea territorial servida per l'Entitat Metropolitana de Serveis

Hidràulics i Tractament de Residus, el Garraf-Penedès, el Llobregat-Anoia, i que han estat regulats per la Llei 4/90 del Parlament de Catalunya, per explotar amb la màxima racionalitat i garantia d'abastament d'una àrea de quatre milions d'habitants a l'entorn de Barcelona.

Pel que fa a la defensa d'inundacions, cal esmentar el dèficit existent en aquest sector de les obres hidràuliques, que no es podia abordar amb els recursos habituals que es dedicaven abans de les transferències, i que ha promogut la Llei 5/90 del Parlament de Catalunya, a fi de dedicar uns recursos adients a la millora de la recollida i evacuació d'aigües pluvials, i que ha de repercutir en una millora de la seguretat contra inundacions.

Dintre de les obres de regadiu, el programa més important abordat fins ara és el Pla del delta de l'Ebre, que ha portat a terme el revestiment dels tres canals principals de l'esquerra i dels tres més importants del marge dret, alguns d'ells encara en obres en aquests moments, i continuaran en breu termini pel revestiment de les sèquies secundàries. A les terres de Ponent han estat significatives les obres de revestiment dels canals principal i auxiliar de l'Urgell.

Cal destacar, dintre dels programes singulars executats i que continuen en execució, el Pla de Sanejament, que comporta un cost d'inversió i explotació previst de 200.000 milions de pessetes, amb uns terminis de quinze anys a partir de 1983, i dels quals una tercera part estaven invertits o compromesos ja en aquest moment.

Les carreteres: el Pla de Carreteres de Catalunya, aprovat pel Consell Executiu en el Decret 311/1985, de 25 d'octubre, fou redactat conjuntament per la Direcció General de Carreteres i la Direcció General de Política Territorial, a fi que en la seva redacció no s'establiessin únicament criteris de carretera i de trànsit, sinó també d'equilibri i d'ordenació del territori.

En aquest sentit, cal recordar que la pròpia memòria del Pla estableix, dins dels seus objectius, els que es defineixen com a territorials, i que són els que s'enumeren a continuació: contenció del procés de creixement de les àrees metropolitanes; potenciació d'una xarxa de llocs centrals, distribuïts per tot el territori, que serveixi de suport per a l'equilibri d'aquest; potenciació d'una activitat comarcal mitjançant la millora d'accessibilitat intercomarcal; dotació de nivells d'accessibilitat per damunt d'uns mínims que es fixen per a cada una de les zones del territori; dotació d'estàndards d'infraestructura, equivalents per a cada zona del territori, tenint en compte l'orografia i la densitat dels assentaments.

És patent que totes les actuacions en carreteres que s'han fet abans i després de l'aprovació del Pla segueixen les pautes marcades per aquest. Analitzant el conjunt d'actuacions i prescindint d'altres obres del tipus de reforços de ferm, reparacions de seguretat vial i altres que no encaixen en aquesta anàlisi, podem dividir aquestes actuacions en els següents grups generals d'obres executades o en programació.

En primer lloc, infraestructura urbana: xarxa arterial de Barcelona, accessos al Vallès Occidental, etcètera; longitud de l'actuació: seixanta-quatre quilòmetres; import de l'obra feta en execució o de programació immediata, és a dir, 1990: 36.911 milions de pessetes. Accessos a zones turístiques i franges costaneres: Costa Daurada, Castelldefels, Costa Brava, Alt Empordà; longitud d'actuació: 99 quilòmetres i mig; import d'obra feta, en execució o de programació immediata: 14.315 milions

de pessetes. Itineraris de penetració interior; accessos al Pallars, Alt Urgell i Garrotxa; comunicacions del Priorat, Segarra, Garraf-Penedès, Selva, Anoia i Garrigues - Pla d'Urgell; noves carreteres interiors; camins de plans de muntanya o d'accés al turisme d'hivern; longitud d'actuació: 606 quilòmetres; import d'obra feta, en execució o de programació immediata —1990—: 24.680 milions de pessetes. Eixos d'equilibri territorial: eix de l'Ebre, eix del Cardener i del Llobregat; eix transversal i sotspirinenc, Tarragonès-Urgell; nacional 152, Barcelona-Vic-Ripoll; interpolar, etcètera; longitud de l'actuació: 423,8 quilòmetres; import de l'obra feta, en execució o de programació immediata: 43.900 milions de pessetes.

D'aquest resum cal remarcar que les actuacions encaminades directament al reequilibri territorial i a la millora de les comarques interiors —apartats 3 i 4— com a mínim afecten un total de mil quilòmetres i comporten una inversió global de 68.000 milions de pessetes, és a dir que es dedica a reequilibri territorial un 57% de la inversió general en carreteres.

Els transports: podem, en tot cas, demà aprofundir-hi, en allò que les senyores i els senyors diputats creguin adient. Recordar, simplement..., podem parlar del metro; de Ferrocarrils de la Generalitat; de les inversions fetes per a l'eliminació de passos a nivell, amb acords amb ajuntaments i amb RENFE; de les centrals de mercaderies; de les centrals d'autobusos; de les subvencions als serveis en zones de poca utilització; de les inversions en heliports... Per tant, totes elles accions equilibradores en l'interior, salvant desequilibris de territoris concrets o l'equilibri en el conjunt del territori.

La promoció del sòl: l'any 80, quan era urgent afrontar la profunda crisi industrial, l'Institut Català del Sòl va desenvolupar una política d'inversió a les zones més afectades per la regressió econòmica i per la pèrdua de llocs de treball que aquesta comportava. En aquest sentit, es van realitzar actuacions importants a Lleida, Tarragona, Berga, Terrassa, Tortosa, entre altres. L'any 85, superada la crisi, la prioritat d'aquest organisme va ser crear una xarxa industrial que pogués competir amb les potències econòmiques de la Comunitat Econòmica Europea, amb realitzacions a l'eix del Llobregat i la potenciació industrial de la Regió I, com a més significatives.

A partir de l'any 1988 l'Institut programa les noves activitats a desenvolupar, establint com a prioritària la reducció de les grans diferències de desenvolupament entre les comarques industrials i les àrees deprimides de l'interior i de la muntanya. Per tal d'aconseguir aquest objectiu, l'Institut preveu formar un teixit industrial profund i difós que abasti tot el territori, mitjançant la creació d'actuacions industrials a les comarques i ciutats mitjanes de Catalunya. Citem com a exemples actuacions a Tremp, la Seu d'Urgell, les Borges Blanques, Balaguer, Solsona, Vilafranca del Penedès, Valls, Amposta, Manlleu i Tàrraga.

Pel que fa a les polítiques sectorials de foment de la política territorial: les polítiques sectorials de foment cal igualment que estiguin orientades per principis de política territorial, i així és efectivament per a tots els departaments de la Generalitat. Del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, per exemple, depenen també un bon nombre de mesures de política territorial, les quals, ateses les seves competències, s'adrecen principalment al desenvolupament rural. Gran part d'aquestes mesures, però, no depenen íntegrament de la comunitat de Catalunya, la qual es limita al desenvolupament de lleis de l'Ad-

ministració central o, fins i tot, a la simple gestió de les ajudes.

Cal considerar, en primer lloc, la incidència de les mesures de política agrària comunitària. La integració a la Comunitat implica l'aplicació, a l'Estat espanyol, de les directrius comunitàries, entre les quals figura la 75/269, sobre agricultura de muntanya i determinades zones desfavorides, que preveu l'establiment d'un règim especial d'ajudes en favor de determinades zones agrícoles. Sobre la base d'aquesta directriu, s'ha procedit a la delimitació d'aquestes zones, agrupades en tres tipus: zones de muntanya, zones desfavorides per despoblament i zones amb limitacions específiques. En general, aquestes zones tenen prioritat en la concessió d'ajuts, especialment dels derivats de la Directriu de la Comunitat 797/1985, sobre millora de l'eficàcia de les estructures agràries, però la conseqüència més evident i immediata ha estat l'atribució, a les explotacions agràries localitzades a les zones declarades d'agricultura de muntanya, d'una indemnització compensatòria als agricultors, en funció, bàsicament, del nombre d'unitats ramaderes, i de la superfície agrària útil disponible en cada explotació.

En el cas de Catalunya, atesa l'existència d'una llei de muntanya amb la seva pròpia delimitació, no coincident amb la de la Comunitat Econòmica Europea, el Departament d'Agricultura ha dictat, a més, un decret complementari per tal de fer extensiva la indemnització a totes les àrees de muntanya. Cal considerar també la figura de la ZOE —Zona d'Ordenació d'Explotacions—, prevista en la Ley de Reforma y Desarrollo Agrario, que té per objecte promoure el desenvolupament agrari integral d'una zona mitjançant l'establiment d'un règim especial d'ajudes durant un període determinat.

A banda d'això, el Departament d'Agricultura compta amb d'altres mesures amb incidència territorial, com són: les zones d'urgent execució de concentració parcel·laria; les accions de millora rural en zones periurbanes, adreçades a la protecció de l'àmbit rural en zones densament poblades i, per tant, sotmeses a fortes pressions urbanístiques i d'expansió de la indústria i els serveis, i les línies d'ajut per a les zones d'influència dels espais naturals protegits. Cal citar també les línies d'ajut per a ajuntaments i agrupacions agràries per tal de fomentar el benestar i la qualitat de vida en zones rurals.

En aquest mateix àmbit d'actuació, cal citar el conveni de la Generalitat i les diputacions catalanes amb la Companyia Telefònica Nacional d'Espanya per a l'extensió del servei telefònic en el medi rural, en el qual, a més, s'atribueix prioritat a les àrees de muntanya. Finalment, esmentar també el Pla de Camins del Pirineu i Pre-pirineu, per a la millora de la xarxa de camins forestals.

La política industrial. Les mesures de política regional adreçades específicament al sector industrial, dependents, per tant, del Departament d'Indústria i Energia, es concreten bàsicament en les següents línies d'ajut: l'àrea declarada Zona d'Urgent Reindustrialització per l'Administració central, en la qual es preveien subvencions especials, preferència en l'obtenció de crèdits, beneficis fiscals i ajuts diversos a les empreses que s'hi implantessin. Les zones esmentades en el Decret, ampliadés més tard amb els esmentats «triangles locatius», les quals tenen preferència en l'obtenció dels ajuts del Departament; les mesures s'adrecen a àrees d'industrialització madura però afectades per la crisi, responent a objectius de reequilibrament territorial de la indústria. Les zones d'especialització sectorial, que tenen

també preferència en la concessió d'ajuts del Departament. Les zones d'interès artesanal, per a les quals, a més de la preferència en l'accés a les subvencions, es preveu la creació d'un distintiu de procedència geogràfica.

Molt especialment, cal esmentar avui que, amb càrrec a l'ampliació dels crèdits pressupostaris a disposició del Departament d'Indústria i Energia per al foment de la inversió industrial establert per la Llei 9/1989, el Departament d'Indústria i Energia ha establert una línia d'incentivació a la inversió industrial, localitzada en comarques que experimenten regressió industrial o que comportin la creació o adequació de sòl industrial en aquestes comarques. La comissió tècnica creada per a l'esmentada obra va definir, en la seva primera reunió, el 5 d'octubre del 89, com a àrees susceptibles de beneficiar-se dels ajuts, les comarques següents: el Ripollès, el Berguedà, l'Alt Urgell, el Pallars Sobirà, el Pallars Jussà, l'Alta Ribagorça, el Solsonès, la Noguera, l'Urgell, la Segarra, les Garrigues, la Conca de Barberà, el Priorat, la Ribera d'Ebre, la Terra Alta i, en menor intensitat, el Baix Ebre, el Montsià i el Pla d'Urgell. Posteriorment, i atesa la peculiar situació del municipi de Cardona, s'ha acordat d'incloure'l.

La dotació pressupostària per a aquesta línia va ser de 650 milions de pessetes, que es van destinar íntegrament a subvencionar inversions a les comarques esmentades. El Pressupost de 1990 estableix per a aquesta mateixa línia un total de 869 milions de pessetes. A més, el Departament d'Indústria compta amb el CIDEM, que, a banda de les tasques d'informació a l'empresari, es proposa un desenvolupament de noves activitats industrials, amb criteris de reequilibri territorial.

Comerç i turisme: el desenvolupament de les zones d'interior i de muntanya s'ha de compatibilitzar amb la protecció del medi ambient, preservant els recursos turístics existents, com són el paisatge, la natura i els recursos d'interès històrico-artístic, entre d'altres, mitjançant actuacions de recuperació i potenciació d'aquests i integrant el turisme dins l'ecosistema social i territorial. A excepció de determinades comarques amb una vocació turística ja molt consolidada, com la Vall d'Aran, per exemple, l'oferta hotelera és baixa i el turisme de segona residència, tot i que en termes absoluts assoleix una importància considerable, té un pes específic escassíssim en comparació amb l'oferta de les zones costaneres. És per això que una de les principals línies de la política turística de la Generalitat consisteix en la potenciació de l'oferta a les àrees deficitàries, especialment a les zones d'interior i de muntanya, que permeti una millor distribució espacial de la demanda i, al mateix temps, el desenvolupament de les zones més deprimides.

Per portar a terme aquesta política, el Departament ha desenvolupat, amb un criteri territorial, uns programes d'actuació consistents, bàsicament, en la incentivació de les inversions privades que millorin el grau d'equipament pel que fa als allotjaments i a les ofertes especialitzades —esquí, *rafting* i altres esports de muntanya— i en ajuts a corporacions locals i ens locals per a la promoció turística en general i per a la potenciació d'algunes ofertes especialitzades, com ara l'esquí.

Aquests programes, que fins ara han tingut el més alt rendiment, són essencialment els següents. Ofertes turístiques especialitzades: ajuts a la inversió en instal·lacions, obres o serveis especialitzats que representin una diversificació de l'oferta turística catalana. Adequació de cases de pagès com a allotja-

ments turístics: ajuts per a la millora de l'habitatge rural i l'adequació de cases de pagès destinades a allotjaments turístics en la modalitat de residències - cases de pagès. Esquí alpí: ajuts per a actuacions de promoció a inversions en infraestructures, assegurança de neu, creació de neu artificial, adquisició d'acions-capital de les estacions; cal esmentar, per exemple, que en el període 85-89 a aquest capítol d'ajuts a les estacions d'esquí s'han destinat —òbviamment totes a comarques de muntanya— 1.371 milions de pessetes. Esquí nòrdic: ajuts per a accions de promoció, construcció d'instal·lacions fonamentals, senyalització de pistes, entre altres.

S'han destinat, a aquestes comarques, 150 milions de pessetes, al total, òbviamment, del programa. Modernització d'allotjaments turístics: ajuts a les inversions per a la modernització de les instal·lacions, la incorporació de millores en matèria de seguretat i de prevenció d'incendis dels allotjaments turístics, o creació i millora d'allotjaments turístics de l'interior i de muntanya, o ajudes per a les oficines d'informació turística.

Pel que fa a comerç interior i consum: dins de les àrees de comerç interior i consum, les actuacions portades a terme no han tingut un sentit essencialment territorial, però es pot considerar, en termes comparatius, que les comarques d'interior i de muntanya han estat afavorides com a receptores dels ajuts concedits pel Departament de Comerç, Consum i Turisme, especialment pel que fa a oficines municipals d'informació al consumidor, pel que fa a modernització de la petita i mitjana empresa comercial i pel que fa a equipaments comercials col·lectius.

La política de conservació del medi referida a la política territorial: un país equilibrat és aquell que té repartida la seva població per totes les comarques del país, amb una implantació equilibrada de tots els sectors econòmics, però també amb uns espais naturals que donin una bona qualitat de vida als ciutadans de l'entorn. Aquest és el principi que presideix la política territorial del nostre país. És en aquest sentit que el Pla d'Espais d'Interès Natural l'entendem com un instrument d'ordenació del territori amb caràcter de pla territorial sectorial: incorpora els objectius reequilibradors establerts per la Llei de Política Territorial, no sols pel seu contingut específic, sinó també per l'articulació que, a la pràctica, s'ha dut a terme entre el Pla d'Espais d'Interès Natural i el Pla Territorial General.

En el mateix sentit, la mateixa estructura del Pla d'Espais d'Interès Natural, que s'ha configurat sota el criteri fonamental de recollir aquelles mostres més representatives de la gran diversitat que caracteritza els sistemes naturals de Catalunya, ha seleccionat els espais naturals de manera que s'ha cercat una distribució territorial al més equilibrada possible, de manera que totes les comarques catalanes tenen la seva representació, el seu espai dins del marc del Pla. Naturalment, els condicionaments ecològics i els derivats de la implantació humana han impossibilitat una distribució homogènia. Així, a comarques com l'Urgell, el Pla d'Urgell o les Garrigues els ecosistemes primigenis han desaparegut quasi totalment a conseqüència de les transformacions agrícoles; el Pla sols ha pogut incloure els escassos relictos dels ecosistemes primitius.

Tanmateix, en quasi totes les comarques la superfície dels espais integrats en el Pla d'Espais d'Interès Natural supera les 1.000 hectàrees, i en gairebé les dues terceres parts és més gran de 9.000 hectàrees. Per descomptat, és en aquelles comarques

amb menys pressió antròpica on aquestes mostres més representatives comprenen unitats orogràfiques completes, com succeeix sovint a l'Alt Pirineu, on, d'altra banda, els plans comarcals de muntanya preveuen programes específics a aquest respecte.

Cal també destacar que el programa d'actuació del Pla d'Espais d'Interès Natural estableix mesures concretes que representen determinats beneficis i una més gran inversió pública, en relació amb altres espais de característiques anàlogues no inclosos en el Pla.

Faré ara, molt ràpidament, una mesura de l'actuació a través d'un dels barems de mesurar-les, que és la comparança de la comarcalització de les inversions. Del conjunt d'inversions portades a terme pels diversos departaments de la Generalitat, una gran majoria tenen incidència, com hem vist, en l'equilibri territorial. Ara hem de veure que, si les consolidem conjuntament i les mesurem en termes d'inversió per càpita, el sentit reequilibrador es posa de manifest en el fet que les inversions per càpita són més grans en les comarques amb un nivell de renda inferior. Per fer aquesta consideració s'han pres les inversions portades a terme per la Generalitat durant el període 83-88, inclosos els ens autonòmics administratius, els ens autonòmics comercials, industrials i financers i els ens gestors de la Seguretat Social. Les inversions s'han convertit a pessetes constants del 88 i del total d'inversions s'ha deixat de banda la part no comarcalitzable, el 14,9% del total.

Amb aquestes xifres d'inversió total, s'han obtingut les corresponents inversions per càpita i s'han comparat amb les rendes per càpita. La conclusió que es treu d'aquesta comparació és que, en el període 83-88, de les dotze comarques amb una renda per càpita inferior, onze tenen una inversió per càpita superior a la mitjana de Catalunya, mentre que, de les sis comarques amb més renda per càpita, cinc presenten una inversió per càpita inferior a aquesta mitjana. Cal dir que establir aquest tipus de comparació comporta un grau de simplificació que obliga a ser prudent amb les conclusions.

De fet, la política de reequilibrament porta a invertir més a les comarques amb una renda per càpita més baixa, però sobre la inversió pesen també altres condicionaments, com la necessitat de cobrir dèficits d'equipament i d'infraestructures, es trobin allà on es trobin. Per tant, una anàlisi en termes d'inversió per càpita i rendes per càpita no pot ser mai interpretada mecànicament. Amb tot això, sí que s'expressa clarament que les comarques més necessitades de mesures de foment del creixement econòmic i de millora de la qualitat de vida són les que estan rebent relativament més inversió.

Per acabar, senyor President, senyores i senyors diputats, crec que val la pena que sintetitzi i subratlli en uns breus punts les idees fonamentals de la meua exposició, així com els projectes que, en l'acció immediata del Govern, tindran una incidència més important en l'equilibri territorial.

El Govern de la Generalitat vol aconseguir un país amb creixement i una distribució d'aquests creixements sobre el territori que tendeixi cap a l'equilibri. El Govern de la Generalitat creu que aquest creixement difós i plurisectorial és possible i beneficiós a totes les comarques, i beneficis per a totes elles i per al conjunt. Per fer-ho possible, recolzarà en l'enfortiment de les polaritats amb vida pròpia que ja existeixen en el territori: sistema nord, sistema Camp de Tarragona, sistema planes intermè-

dies, sistema de Ponent, sistema terres de l'Ebre, a més del sistema, òbviament, de Barcelona - Regió I.

El Govern de la Generalitat continuarà el seu esforç inversor en el camp del benestar, amb l'objectiu d'aconseguir el mateix nivell per a tots els ciutadans, visquin on visquin. De les inversions públiques d'immediata execució i programació, n'hi ha algunes d'incidència molt directa sobre el reequilibri territorial i el desenvolupament del país. Voldria remarcar les següents: en carreteres, l'eix de l'Ebre i la connexió d'aquest amb la ciutat de Lleida, de fet, amb la iniciació de l'eix occidental; l'eix del Pallars; l'eix de la carretera nacional 152, amb desdoblament fins a Vic i continuació fins a Ripoll en els trams que requereixen variant, i, per sobre de tot, l'eix transversal, estructurador del territori: enguany s'inicia el tram Vic-Girona.

Aigua: posada en marxa de les inversions en les conques internes; inversió anual del voltant de 10.000 milions de pessetes, generats per l'aplicació del cànon hidràulic; desenvolupament del Pla de Sanejament fins a la seva finalització, amb inversions igualment d'uns 10.000 milions de pessetes l'any, d'acord amb la programació prevista. Grans regadius: inici enguany del canal Algerri-Balaguer, que significarà la posada en regadiu de 8.500 hectàrees de la comarca de la Noguera; inici immediat del canal Segarra-Garrigues, que permetrà la posada en regadiu de 50.000 hectàrees de secà al Segrià, l'Urgell, la Segarra i les Garrigues; aquest regadiu permetrà igualment la posada en marxa de les Garrigues baixes, amb 8.000 hectàrees més de territori a regar; igualment, el canal Aldea-Camarles, amb 5.000 hectàrees d'extensió en el Baix Ebre, i el regadiu del Baix Ter, de 4.500 hectàrees en el Baix Empordà. És voluntat, igualment, del Govern l'impuls dels regadius Xerta-Sénia, que en una primera etapa permetria regar 12.000 hectàrees i 20.000 més en una segona, en el Baix Ebre i el Montsià.

Protecció del medi: la constitució del Consell de Protecció de la Natura permetrà l'aprovació del Pla d'Espais d'Interès Natural immediatament. Igualment, estic segur que la decisió del Govern de la Generalitat, de començar de zero en la implementació d'un pla per a la gestió dels residus industrials a Catalunya ens permetrà endegar de manera racional la solució d'aquest problema.

La discussió parlamentària del Projecte de Llei de Mesures Urgents per a la Gestió dels Residus Industrials a Catalunya, que el Govern ha plantejat amb la voluntat que es produeixi el més ampli debat sobre un tema tan especialment important, pot ser un primer pas en aquesta direcció. El Govern ha compromès ja i torna a comprometre la seva més àmplia disposició al diàleg, tant al nivell parlamentari com després, quan s'escaigui, amb els municipis i les poblacions implicades, amb l'única limitació de la seva responsabilitat en la resolució d'aquest problema. Continuarem, igualment, a la disposició dels ajuntaments i els consells comarcals per a la resolució dels problemes encara existents pel que fa a les deixalles urbanes.

En el sentit de la política del medi del Govern de la Generalitat, vull anunciar que, com a conseqüència de la voluntat decidida del Govern d'incidir en el camp del medi, i també d'acord amb l'experiència recollida en aquests dos anys del funcionament de la Direcció General de Medi Ambient, proposaré al President de la Generalitat la creació de l'Agència del Medi Ambient, com a organisme autònom dependent del Departament de Política Territorial i Obres Públiques, i amb les més

àmplies competències per al desenvolupament del seu treball.

Quant a transports, al marge de la nostra voluntat de donar compliment al Pla de Transports Intermodal, amb ampliacions de les xarxes i la unificació tarifària —d'això, ho torno a dir, si escau podem continuar parlant-ne demà—, vull fer avui referència al tema del tren d'alta velocitat. És aquesta una infraestructura d'importància cabdal, no només perquè ens relliga a Europa i a la resta de l'Estat, sinó també per prioritats d'ordre intern. Aquest tren d'alta velocitat pot tenir una influència decisiva en aquest intent de comunicar el país, de relligar-lo. Fixin-se que relliga quatre de les sis polaritats que abans esmentava, que també en relligarà una cinquena si, finalment —la del Baix Ebre—, es continués, també, aquest TGV cap a l'eix mediterrani, cap a València.

Universitats: les universitats han de tenir una gran influència sobre el territori, no només com a factor de benestar, sinó també de creació de riquesa. La seva existència com a centres de formació i de tecnologies les converteix en un criteri fonamental de localització industrial. És molt important, en aquest sentit, la decisió presa i la ja iniciada posada en pràctica de difusió de centres, i especialment la de crear universitats a Girona, Lleida i al Camp de Tarragona.

Industrialització difosa: les universitats i la política de sòl industrial han de contribuir de manera essencial al model de localització industrial difosa en el país que pretenem.

Finalment, senyores i senyors diputats, vull fer esment de les previsions del Govern pel que fa a la redacció i la tramitació del Pla Territorial General de Catalunya. Els treballs de l'equip redactor estan pràcticament ultimats. Els estudis informatius realitzats al llarg d'aquests anys han permès, ja, ultimar la confecció de la memòria. Restava ara redactar definitivament les seves conclusions i propostes d'actuacions. És voluntat del Govern donar compliment a la tramitació contemplada en l'article 8 de la Llei de Política Territorial i sotmetre a la consideració de l'Administració de l'Estat, a les entitats locals supramunicipals amb finalitat general i als municipis els continguts del Pla Territorial abans que finalitzi enguany.

Senyor President, senyores i senyors diputats, crec que del que s'ha dit fins ara es desprèn un conjunt de diagnòstic, de realitzacions i de possibilitats que, de fet, apunten cap a una sola finalitat fonamental: construir la millor Catalunya del demà. Crec que és una tasca a la qual tots estem cridats des de la responsabilitat que en cada moment ens pertoqui. Per al Govern, el model d'aquesta Catalunya del demà que es proposa és el d'una Catalunya equilibrada internament entre tot el seu territori, difonent la creació de riquesa i els nivells de benestar, estructurant un país harmònic, conservador del que cal i competitiu en el marc europeu en el qual ens hem inserit. Una Catalunya progressiva, on es desvetllin les possibilitats de tots els nostres ciutadans. Una Catalunya on, amb l'esforç de tots, bastim el nostre propi ideal, i que no calgui ja, com deia el nostre poeta en altres temps, cercar aquest ideal nord enllà.

Moltes gràcies, senyores i senyors diputats; gràcies, senyor President.

El Sr. PRESIDENT: Moltes gràcies, Honorable Conseller. La sessió continuarà demà, dia 8, a dos quarts de deu, amb les intervencions dels representants dels grups parlamentaris.

Se suspèn la sessió.

(Són tres quarts d'una del migdia i sis minuts.)

2.ª EDICIÓ

Jaume Sobrequès
Francesc Vicens
Ismael E. Pitarch

Prefaci dels M. H. Srs.
Heribert Barrera
i Miquel Coll i Alentorn

Publicacions
del Parlament
de Catalunya

Barcelona 1987. 504 pàgines. ISBN 84-505-6832-3
Preu: 10.000 PTA.

Paper couché i rellegadura en
símil pell, estampada a 4
colors, protegida amb
sobrecoberta d'ace-
tat transparent

231
fotos a tot color
i a tota plana, originals
de Francesc Català i Roca
i altres fotògrafs i arxius

78 fotos històriques en blanc
i negre, reproduïdes en bitò

15 gràfics i esquemes sobre l'organització
i el funcionament parlamentaris

C O N T I N G U T

Prefaci del M. H. Sr. Heribert Barrera
Prefaci del M. H. Sr. Miquel Coll i Alentorn

**La institució parlamentària en la
història de Catalunya**, per Jaume
Sobrequès i Callicó

Origen
Major edat el segle XIII
El funcionament de les Corts Medievals
L'època d'or de les Corts
Les Corts i la crisi del segle XV
Les Corts escenari del redreçament
polític
Progressiva decadència de les Corts els
segles XVI i XVII
La desaparició definitiva de les Corts

El Palau del Parlament, per Francesc
Vicens

La Ciutadella de Felip V
Un segle i mig de repressió

L'arsenal de la Ciutadella
D'arsenal a palau reial
De palau reial a Museu
La instal·lació del Parlament durant la
República
L'etapa actual

El Parlament de Catalunya, per
Ismael E. Pitarch

I. Crònica del Parlament
*El parlament de la Generalitat restaurada
(1932-1939)*
Composició del Parlament
Esdeveniments històrics més importants
en la vida del Parlament
La funció legislativa
La funció de control
Altres funcions del Parlament
El Parlament de la Generalitat restablerta
Les eleccions al Parlament de Catalunya

II. Les funcions del Parlament
La naturalesa i la funció del Parlament
El sistema d'autogovern de Catalunya
Característiques del Parlament
La funció i les competències legislatives
del Parlament
Les funcions de creació, control i impuls
de l'acció política i de govern
La funció electiva
La funció integradora i solidària
El funcionament del Parlament
L'elecció del Parlament
Els diputats
La seu i el temps de treball
Els òrgans del Parlament
El sistema de treball i de decisió
El procediment legislatiu del Parlament
El control i l'impuls polític de l'acció de
govern
La publicitat i el coneixement del
Parlament
Els serveis del Parlament

SUBSCRIPCIÓ

BUTLLETÍ OFICIAL
DEL
PARLAMENT DE CATALUNYA

DIARI DE SESSIONS
DEL
PARLAMENT DE CATALUNYA

CONDICIONS

La subscripció és anual, per anys naturals. El període de subscripció fineix, doncs, el 31 de desembre de cada any. Les altes produïdes durant el curs de l'any es comptaran, als efectes de cobrament, des de la primera setmana de cada trimestre natural, sigui quina sigui la data de subscripció dins aquest trimestre.

La tramesa regular dels exemplars de subscripció començarà en rebre's l'import corresponent i la butlleta de subscripció degudament emplenada.

El subscriptor que no renovi la subscripció abans del venciment serà donat de baixa; tan bon punt es rebrà l'import de la renovació es reprendrà la tramesa del Butlletí, però sense dret als exemplars no rebuts.

L'Administració de les publicacions oficials del Parlament pot modificar en qualsevol moment el preu de subscripció, el qual tindrà efectes, per als subscriptors ja donats d'alta, a partir de la primera renovació de subscripció. Els preus de subscripció vigents consten al peu d'impremta de cada número de les publicacions oficials.

BUTLLETA

Nom

carrer núm.

telèfon població codi postal

desitja subscriure's al ☐ BUTLLETÍ OFICIAL DEL PARLAMENT DE CATALUNYA

☐ DIARI DE SESSIONS DEL PARLAMENT DE CATALUNYA

☐ BUTLLETÍ OFICIAL i al DIARI DE SESSIONS (subscripció conjunta)

d'acord amb les condicions establertes i els preus vigents,

a partir del dia de de fins al dia 31 de desembre de 198

Amb aquesta finalitat, i amb data de de 198 envia

per núm. la quantitat de pessetes
(gir/xeu al portador)

..... de de 198

Signatura

BUTLLETÍ OFICIAL
i
DIARI DE SESSIONS
DEL PARLAMENT
DE CATALUNYA

Palau del Parlament
Parc de la Ciutadella
08003 Barcelona

DIARI DE SESSIONS DEL PARLAMENT DE CATALUNYA

Edició i subscripcions : Servei de Publicacions del Parlament de Catalunya,
Palau del Parlament, Parc de la Ciutadella, 08003 Barcelona. Telèfon 300 62 63.

Subscripció anual : 5.200 pessetes. Subscripció anual conjunta amb el *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya* : 10.700 pessetes. Número solt : 120 pessetes. (Preus amb IVA inclòs).

Dip. Leg. B-27.966-80 ISSN 0213-7976 (general) ISSN 0213-7984 (sèrie P)

Imprès per Multitext, SA, Diputació 113-115, 08015 Barcelona

